

6. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

I. Αρχές και οργάνωση του Ενιαίου Σχολείου

Το Ενιαίο Σχολείο έχει ως *στόχους* του: α) να συμβάλει ουσιαστικά στην εξίσωση των εκπαιδευτικών ευκαιριών, β) να βοηθήσει κάθε μαθητή να αναπτύξει το δυναμικό του και γ) να συντελέσει στη σύζευξη θεωρίας και πράξης. Οι εφαρμογές του, ανεξάρτητα από τους επιμέρους λόγους που τις υπαγορεύουν σε κάθε χώρα, αποτελούν στην ουσία μια προσπάθεια εκδημοκρατισμού του εκπαιδευτικού συστήματος.

Από τις παραπάνω αρχές απορρέουν τα εξής *βασικά χαρακτηριστικά του Ενιαίου Σχολείου*: α) έχει οργανωτικά ενιαία διάρθρωση από την πρωτοβάθμια ως την τριτοβάθμια εκπαίδευση και δέχεται χωρίς επιλογή όλους τους μαθητές μιας περιοχής, β) διαφοροποιεί εσωτερικά την εκπαιδευτική διαδικασία, ώστε να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις ικανότητες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και γ) αναπτύσσει πρακτικές δραστηριότητες, συνδέοντας τη μάθηση με την κοινωνική και επαγγελματική ζωή.

II. Οι κεντρικοί άξονες της εκπαιδευτικής διαδικασίας

Πρόγραμμα και μεθόδευση της διδασκαλίας, αξιολόγηση σχολικής επίδοσης και σχολική ζωή αποτέλεσαν και τους κύριους τομείς προβληματισμού του συνεδρίου, όπου διαπιστώθηκαν τα εξής:

1. Πρόγραμμα διδασκαλίας και μάθησης

α) Το περιεχόμενο των Αναλυτικών Προγραμμάτων πρέπει να ανταποκρίνεται στα δεδομένα της επιστημονικής εξέλιξης, στις ανάγκες της σύγχρονης μεταβαλλόμενης, δυναμικής κοινωνίας και στο πνευματικό επίπεδο και τα ενδιαφέροντα των μαθητών σε κάθε φάση ανάπτυξής τους.

β) Τα μαθήματα πρέπει να χωρίζονται σε κοινά, κατ' επιλογήν και προαιρετικά, να παρέχεται γενική μόρφωση σε όλους τους μαθητές και σε όλα τα επίπεδα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και να αποφεύγεται πρώιμη αποκλειστική εξειδίκευση, έτσι ώστε να υπάρχουν δυνατότητες προσαρμογής σε νέες συνθήκες και καταστάσεις.

γ) Πρέπει να ενισχύεται η επαφή με την εργασία στο πλαίσιο ειδικών μαθημάτων στις ανώτερες σχολικές τάξεις και κάποιου είδους συμμετοχής στην πράξη στις ανώτερες τάξεις.

δ) Να καλλιεργείται πνεύμα που οδηγεί στην εξάλειψη της ιεραρχικής διάκρισης μαθημάτων ή κλάδων μαθημάτων, με στόχο την αντίστοιχη εξουδετέρωση διακρίσεων στους επαγγελματικούς και κοινωνικούς ρόλους.

ε) Να συστηματοποιηθεί και να μεθοδευτεί ο σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός και γενικότερα να παρέχεται συστηματική ψυχοπαιδαγωγική υποστήριξη στους μαθητές.

στ) Τα προγράμματα θα πρέπει να αντιστοιχούν σε μικρότερες γεωγραφικές περιοχές και να λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές ανάγκες των παιδιών της περιοχής.

ζ) Οι φορείς της σύνταξης των αναλυτικών προγραμμάτων πρέπει να καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα, που να περιλαμβάνει ειδικούς επιστήμονες, παιδαγωγούς, εκπαιδευτικούς, μαθητές, γονείς και άλλους κοινωνικούς φορείς.

2. Μεθόδευση της διδασκαλίας – Αξιολόγηση της σχολικής επίδοσης

Κάθε απόφαση και ενέργεια, που αφορά τη διδακτική διαδικασία, προϋποθέτει βασικές αρχές που απορρέουν από τη φιλοσοφία του Ενιαίου Σχολείου, όπως είναι η αρχή της αυτενέργειας του μαθητή και της παιδοκεντρικότητας της διδασκαλίας.

α) Σε επίπεδο *οργάνωσης της διδασκαλίας* πρέπει να εφαρμόζονται σύγχρονοι τρόποι εσωτερικής διαφοροποίησης (εξατομίκευση ή σύστημα μικρών ελαστικών ομάδων), ανοικτή διδασκαλία κλπ. Η εξωτερική διαφοροποίηση των μαθητών με βάση τη σχολική τους επίδοση (π.χ. streaming ή setting) αντιστρατεύεται τις βασικές αρχές του Ενιαίου Σχολείου και θα μπορούσε να εφαρμοστεί μόνο σε περιορισμένη έκταση και ως προς ορισμένα ίσως —πολύ λίγα— μαθήματα.

β) Σε επίπεδο *μεθόδων διδασκαλίας*, πρέπει να ενεργοποιείται η φυσική διαδικασία μάθησης, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη κινήτρων και να αναπτύσσονται οι ικανότητες για αυτοδύναμη μάθηση (έμφαση όχι στο περιεχόμενο αλλά στη διαδικασία μάθησης).

γ) Σε επίπεδο *αξιολόγησης της σχολικής επίδοσης* τονίστηκε ότι μόνο η διαγνωστική και η διαμορφωτική αξιολόγηση εναρμονίζονται με τη φιλοσοφία του Ενιαίου Σχολείου, γιατί υποβοηθούν τη διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης. Οποιαδήποτε μορφή αξιολόγησης με επιλεκτικό χαρακτήρα αντίκειται στο πνεύμα του Ενιαίου Σχολείου.

3. Σχολική ζωή

Πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα στους μαθητές να παραμένουν στο σχολείο πέρα από τις καθαρά διδακτικές ώρες, ώστε να μπορούν να οργανώσουν αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες (θέατρο, μουσική, ζωγραφική κλπ), ενώ παράλληλα, το σχολείο να είναι ανοιχτό στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Σε ό,τι αφορά τις διαπροσωπικές σχέσεις εκπαιδευτικού και μαθητή πρέπει να επικρατεί δημοκρατικό κλίμα και πνεύμα συνεργασίας και ο ρόλος του εκπαιδευτικού να είναι συμβουλευτικός-συντονιστικός. Επισημαίνεται ακόμη ότι πρέπει να ικανοποιηθεί η ανάγκη των μαθητών να ανήκουν σε μια κοινωνική ομάδα (σταθερή και με συνοχή), πράγμα που είναι πιθανό να διαταραχτεί στο Ενιαίο Σχολείο λόγω του πλήθους των επιλογών των μαθητών.

III. Διαπιστώσεις για την Ελληνική πραγματικότητα

α) Το σημερινό *Δημοτικό Σχολείο* και το *Γυμνάσιο* αποτελούν μια μορφή του Ενιαίου Σχολείου, η οποία είναι ανάγκη να γίνει πληρέστερη με την εξασφάλιση ορισμένων προϋποθέσεων, όπως είναι π.χ. η ύπαρξη ενιαίου προγράμματος μαθημάτων προς αποφυγή επικαλύψεων, η εσωτερική διαφοροποίηση στο Γυμνάσιο, η ευρύτερη σύνδεση του προγράμματος με την πρακτική ζωή και με την καλλιέργεια πρακτικών δεξιοτήτων κλπ.

β) Σε ό,τι αφορά το *Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο*, διαπιστώθηκε ότι η ανάπτυξη του θεσμού έχει αρχίσει σωστά και θα μπορεί να επεκτείνεται σταδιακά και όταν υπάρχουν οι απαραίτητες βασικές προϋποθέσεις (κατάλληλο εκπαιδευτικό προσωπικό, υλικοτεχνική υποδομή, δυνατότητες μεταφοράς μαθητών, διαφάνεια διαδικασίας και στόχων κλπ.). Παράλληλα και για όσο χρόνο θα λειτουργούν οι τρεις άλλοι τύποι Λυκείων, τα σχολεία αυτά πρέπει να «εμβολιαστούν» με το πνεύμα του Ενιαίου Σχολείου (π.χ. νέα περιεχόμενα σπουδών, μεγαλύτερη σύνδεση με τη ζωή, αποτελεσματικότερη εσωτερική διαφοροποίηση, άρτια οργάνωση επαγγελματικού προσανατολισμού, απρόσκοπτη μετάβαση μαθητών στους διάφορους τύπους Λυκείων κλπ.).

IV. Βασικές προϋποθέσεις για την αποτελεσματική εφαρμογή του Ενιαίου Σχολείου.

Για να μη μείνουν απλά ευχολόγια η διατύπωση των στόχων του και των βασικών αρχών που τους υλοποιούν, επισημαίνονται οι εξής προϋποθέσεις:

1. Η κατάλληλη εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ώστε να ανταποκρίνεται στις νέες υποχρεώσεις και απαιτήσεις που διαμορφώνει

το Ενιαίο Σχολείο. Η βασική εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι ανάγκη να στοχεύει κατ' αρχήν στην ενημέρωση και άσκησή τους σε όλα τα παραπάνω θέματα, καθώς επίσης και στην ανάπτυξη θετικών στάσεων των εκπαιδευτικών απέναντι στη Φιλοσοφία του Ενιαίου Σχολείου. Ταυτόχρονα, σημαντική προϋπόθεση θεωρείται να αφήνονται στους εκπαιδευτικούς περιθώρια πρωτοβουλίας και αυτονομίας στο έργο τους.

2. Η ύπαρξη κατάλληλης και επαρκούς υλικοτεχνικής υποδομής.

3. Η συνεχής αξιολόγηση του θεσμού του Ενιαίου Σχολείου με συστηματική συνοδευτική έρευνα.